

УДК 336.67

JEL Classification: O33

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-03-10>

ЗАХИСТ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

PROTECTION OF UKRAINE'S ECONOMY IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATIONAL CHANGES IN THE CONCEPTUAL PRINCIPLES OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS

Атамас О. П.

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0002-7511-8586

Фісуненко Н. О.

Кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри аналітичної економіки та менеджменту,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0003-3985-7813

Oleksandr Atamas

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting, Taxation and
Management of Financial and Economic Security,
Dnipro State Agrarian and Economic University,
Dnipro, Ukraine

Nadiia Fisunenko

PhD in Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Analytical Economics and Management,
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,
Dnipro, Ukraine

Сучасні трансформаційні перетворення економічних систем держав світу вимагають необхідності впровадження комплексної системи захисту національної економіки із врахуванням аспектів її конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. В умовах повномасштабного воєнного вторгнення на територію України акцент уваги наукових досліджень на тематиці захисту економіки набуває першочергової актуальності. Основною метою наукового дослідження у рамках означеної тематики є пошук пріоритетних аспектів сталого економічного розвитку держави, враховуючи необхідність формування високого рівня її конкурентоспроможності, забезпечення диверсифікації ризиків та формування економічних перетворень у довгостроковій перспективі. При проведенні наукового дослідження використані методи групування, синтезу, аналізу, прогнозування. У статті проаналізовано основні показники глобальних індексів реалізації цифрових трансформацій в економіці України, систематизовано перелік основних заходів щодо стимулювання розвитку цифрових трансформаційних процесів в економіці України крізь призму концептуальних засад інвестиційної привабливості. Практичне значення наукового дослідження полягає у формуванні пріоритетних основ та основних рекомендацій щодо стимулювання розвитку цифрових трансформаційних процесів в національній економіці, враховуючи трансформаційні перетворення та глобалізаційні зрушення на світовій арені. Оригінальність наукового дослідження полягає у компіляції двох напрямів забезпечення сталого економічного розвитку держави, а саме: цифрових трансформаційних процесів та високого рівня інвестиційної привабливості національної економіки. Цінність наукового дослідження полягає у визначенні концептуальних основ динаміки індексу інвестиційної привабливості економіки України із врахуванням необхідності забезпечення трансформаційних економічних перетворень. Наукова стаття емпірична. Вра-

ховуючи взаємозалежність основоположних економічних показників стану розвитку економічної системи держави, а саме: інвестиційна привабливість та конкурентоспроможність, - необхідним є врахування аспектів забезпечення високих рейтингових позицій країни на світовій арені за комплексними рейтинговими оцінками міжнародних агентств та асоціацій різних рівнів. Перспективи подальших наукових досліджень полягають у необхідності розробки дієвих інструментів забезпечення успішного функціонування системи захисту економіки України крізь призму трансформаційних перетворень у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: цифрові технології; інвестиційна привабливість; механізм; рейтингова оцінка; фактор; прогнозування.

Modern transformative transformations of the economic systems of the countries of the world require the introduction of a comprehensive system of protection of the national economy, taking into account the aspects of its competitiveness and investment attractiveness. In the conditions of a full-scale military invasion of the territory of Ukraine, the focus of scientific research on the topic of protecting the economy becomes of primary importance. The fundamental goal of scientific research within the framework of the specified topic is the search for priority aspects of sustainable economic development of the state, taking into account the need to form a high level of its competitiveness, ensure the diversification of risks and the formation of economic transformations in the long term. When conducting scientific research, methods of grouping, synthesis, analysis, and forecasting were used. The article analyzes the main indicators of global indices of the implementation of digital transformations in the economy of Ukraine, systematizes the list of main measures to stimulate the development of digital transformation processes in the economy of Ukraine through the prism of the conceptual foundations of investment attractiveness. The practical significance of the scientific research lies in the formation of priority foundations and basic recommendations for stimulating the development of digital transformation processes in the national economy, taking into account transformational transformations and globalization shifts on the world stage. The originality of the scientific research lies in the compilation of two areas of ensuring sustainable economic development of the state, namely: digital transformation processes and a high level of investment attractiveness of the national economy. The value of scientific research lies in determining the conceptual foundations of the dynamics of the investment attractiveness index of the economy of Ukraine, taking into account the need to ensure transformational economic transformations. The scientific article is empirical. Taking into account the interdependence of the fundamental economic indicators of the state of development of the state's economic system, namely: investment attractiveness and competitiveness, it is necessary to take into account the aspects of ensuring the country's high rating positions on the world stage according to comprehensive rating assessments of international agencies and associations of various levels. Prospects for further scientific research are the need to develop effective tools to ensure the successful functioning of the system of protection of the economy of Ukraine through the prism of transformational transformations in the long term.

Key words: digital technologies; investment attractiveness; mechanism; rating assessment; factor; prognostication.

ВСТУП

Парадигма становлення та забезпечення прогресивного розвитку національної економічної системи відтворює аспекти світової практики забезпечення трансформаційних перетворень, нівелюючи потенційні загрози та диверсифікуючи ризики. Однак, повномасштабне воєнне вторгнення на територію України призвело до необхідності переорієнтації стратегічних пріоритетів, акцентуючи увагу на формуванні механізмів комплексної взаємодії з урахуванням необхідності забезпечення трансформаційних перетворень концептуальних засад інвестиційної привабливості. Відповідні інноваційні акценти формують актуальність даного дослідження, забезпечуючи його комплексний та всеохоплюючий характер.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Дослідженням питання вивчення аспектів розвитку механізмів забезпечення інвестиційної привабливості економіки держави опікувались як закордонні, так і вітчизняні вчені, зокрема: Мохонько Г. А. [1], Шендерівська Л. П. [6], Караван Н. А. [2], Хмельюк А. В. [5], Грем Б. [10], Мельник А. В. [11], Шевчук В. Я. [12], Рогожин П. С. [4, 12] та інші.

Наприклад, Караван Н. А. [2] зазначає необхідність впровадження інноваційних зрушень в кон-

тексті визначення інвестиційної привабливості в умовах сталого економічного розвитку. Однак, в сучасних умовах постійних економічних коливань в Україні запропоновані автором методики є малодієвими та потребують обов'язкового перегляду і актуалізації.

Мохонько Г. А. [1], Шендерівська Л. П. [6] у матеріалах своїх наукових досліджень наголошують на необхідності врахування закордонного досвіду забезпечення трансформаційних зрушень. Проте, інтерпретація відповідного міжнародного досвіду на концептуальні засади національної економіки є неможливим через комплекс впливу факторів оточуючого економічного середовища.

Грем Б. [10], Шевчук В. Я. [12], Рогожин П. С. [12] акцентують увагу на забезпеченні цифрових трансформаційних зрушень та їх впливу на функціонування системи захисту національної економіки. При цьому, не враховується взаємозв'язок цифрових трансформацій та рівня інвестиційної привабливості національної економіки.

Водночас, проблема оцінки інвестиційної привабливості переважно обмежується використанням традиційних методів приведення надходжень майбутніх періодів до теперішнього рівня (метод дисконтування), а також методів приведення теперішнього рівня до майбутнього (методом на-

копичення). Даний підхід не відображає у повній мірі потенційні можливості формування механізмів забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості національної економічної системи.

Сукупність означених характеристик зумовлює необхідність глибинного аналізу означеної тематики з метою формування комплексного механізму визначення прогресивних довгострокових векторів стратегічного розвитку на макроекономічному рівні щодо забезпечення захисту економіки України в умовах трансформаційних перетворень концептуальних засад інвестиційної привабливості.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою статті є критична оцінка механізмів захисту економіки України в умовах трансформаційних перетворень концептуальних засад інвестиційної привабливості.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні наукового дослідження використано комбінацію методологічних підходів, а

саме: метод групування, системно-структурний метод, статистичний метод. Завдяки синергетичному поєднанню відповідних методологічних підходів наукова стаття ілюструє комплексне розуміння вищевказаної проблеми.

РЕЗУЛЬТАТИ

В умовах повномасштабного воєнного вторгнення на територію України першочерговим постає аспект питання забезпечення захисту національної економічної системи від впливу коливань різного характеру. Відтак, концептуальну роль у формуванні глобалізаційних трансформаційних зрушень відіграє забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості національної економічної системи крізь призму цифрових процесів.

Станом на 2024 рік показники реалізації цифрових трансформацій в економіці України, що оприлюднюються різноманітними світовими організаціями, залишаються низькими (табл. 1).

Таблиця 1

Показники глобальних індексів реалізації цифрових трансформацій в економіці України, 2024 рік (прогноз)

Назва показника	Значення показника
Глобальний індекс інновацій	72
Індекс глобальної конкурентоспроможності	146
Індекс розвитку інформаційних та комунікаційних технологій	25

Джерело: складено авторами на основі економічних прогнозів [3-5; 7; 8]

Враховуючи багатоаспектність дефініції «цифрові трансформації» у контексті економічних перетворень та їх впливу на макроекономічному рівні,

- необхідним є формування низки основних заходів щодо стимулювання розвитку цифрових трансформацій в економіці України (рис. 1).

Рис. 1. Перелік основних заходів щодо стимулювання розвитку цифрових трансформаційних процесів в економіці України крізь призму концептуальних засад інвестиційної привабливості

Джерело: авторська розробка

Одним із головних критеріїв забезпечення якісних трансформаційних процесів, з урахуванням становлення та розвитку національної економічної системи крізь призму її інвестиційної привабливості, є показник динаміки ін-

дексу інвестиційної привабливості економіки України.

Динаміка індексу інвестиційної привабливості економіки України у період 2008 – 2023 років представлена на рис. 2.

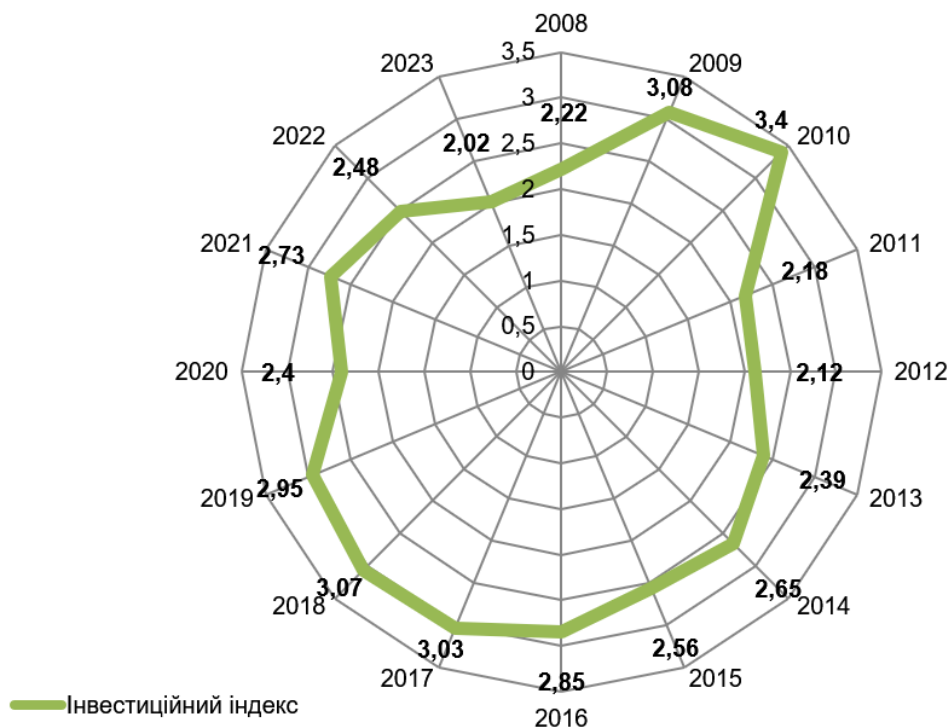

Рис. 2. Динаміка індексу інвестиційної привабливості економіки України у період 2008 – 2023 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [6, 8, 9-11]

Враховуючи сукупність зовнішніх та внутрішніх ризиків, що впливають на рівень інвестиційної привабливості національної економічної системи, необхідним є врахування потенційних загроз для іноземного інвестора з метою збереження його інвестиційного капіталу у середньо- та довгостроковій перспективах. Відтак, дієвими інструментами у даному напрямі можуть бути варіанти страхування ризиків міжнародними інвесторами з метою збереження власного інвестиційного капіталу та диверсифікації ризикових аспектів.

ДИСКУСІЯ ТА ВИСНОВКИ

Для подолання наслідків кризових явищ та розширеного відтворення в Україні необхідна активізація та збільшення інвестиційної діяльності, яка б забезпечувала це розширене відтворення постійним надходженням фінансових ресурсів.

У результаті дослідження сучасного стану інвестиційної привабливості в економіці України можна констатувати, що динаміка індексу ін-

вестиційної привабливості економіки України знижується у період останніх років, що зумовлено впливом низки факторів зовнішньо- та внутрішньоекономічних перетворень, наслідками повномасштабного воєнного вторгнення на територію країни.

Підсумовуючи вищевикладене, стає очевидним, що визначення рівня інвестиційної привабливості є паралельним процесом до виконання інвестиційних досліджень та оцінки інвестиційного середовища на мікрорівні, що стане серйозним підґрунтям для підвищення інвестиційної привабливості в ринкових умовах.

Подальші наукові дослідження необхідно проводити у напрямку формування комплексу дієвих механізмів та інструментів забезпечення успішного функціонування системи захисту національної економіки із врахуванням впливу цифрових трансформаційних перетворень, зовнішньоекономічних коливань, падіння рівня інвестиційної привабливості держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Huk, O. V., Mokhonko, H. A., & Shenderivska, L. P. (2021). Tendentsii investuvannia v Ukraini [Investment trends in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*, 29. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/577>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-35> [in Ukrainian].
2. Karavan, N. A. (2019). Klasyfikatsiia investytsii ta obgruntuvannia vyboru kryteriiv yikh efektyvnosti [Classification of investments and substantiation of the choice of criteria for their effectiveness]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* -

Investments: practice and experience, 1, 13–17. Retrieved from <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6455&i=1>. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.1.13 [in Ukrainian].

3. Ofitsiyniy sait Ministerstva Finansiv Ukrainy [Official website of the Ministry of Finance of Ukraine]. *minfin.com.ua*. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi> [in Ukrainian].

4. Udoshkonalennia statystyky priamykh inozemnykh investytsii (PII): peredavannia Natsionalnomu banku funktsii publikatsii danykh ta vrakhuvannia reinvestovanykh dokhodiv realnoho sektoru [Improvement of foreign direct investment (FDI) statistics: transfer to the National Bank of the function of publishing data and taking into account the reinvested income of the real sector]. (26.06.2020). *bank.gov.ua*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/files/JWsfbiduZsXxMfa.7> . [in Ukrainian].

5. Khmeliuk, A. V., & Huk, O. V. (2021). Perspektyvy vykorystannia alternatyvnoi enerhetyky: tendentsii investuvannia v Ukraini [Prospects for the use of alternative energy: investment trends in Ukraine]. *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy: II Mizhnarodna naukovo-praktychna konferencija (Kyiv, 22 Kvitnia, 2021) - Business, innovations, management: problems and prospects: II International. Science and practice conference (Kyiv, April 22 2021)*. Kyiv. KPI im. Ihoria Sikorskoho, Politehnika (pp. 242–243). Retrieved from <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/download/231813/230740.8>. [in Ukrainian].

6. Shenderivska, L. P., Huk, O. V., & Mokhonko, H. A. (2022). Transformatsiia biznes-modelei vydavnytstva v umovakh viiny ta pandemii [Transformation of business models of publishing house in the conditions of war and pandemic]. *Ekonomichnyi prostir - Economic scope*, 179, 79–85. Retrieved from <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1085>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-12> [in Ukrainian].

7. Boikivska, G., Mokhonko, G., Andrushkiv, R., Lytvynova, L., & Guk, O. (2022). Modern Technologies of Personnel Management in the Conditions of Digital Economy Development. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, Vol. 22, No 2, 283–289. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.2.35>.

8. Koreniuk, P., & Kopyl, O. (2018). Kontseptualni pidkhody ta metody vyznachennia investytsiinoi pryvablyvosti natsionalnoi ekonomiky [Conceptual approaches and methods for determining the investment attractiveness of the national economy]. *Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky -Economic journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University*, 14, 2, 56–62. Retrieved from <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/320/271>. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-02-56-62> [in Ukrainian].

9. Painter G. (2022). Innovation in Investment Management. The Investment Association. Retrieved from <https://www.theia.org/media/savingmatters/innovationinvestment-management>.

10. Grem, B., & Tsveih, Dz. (2019). Rozumnyi investor. Stratehiia vartisnoho investuvannia [An intelligent investor. Value investing strategy]. Kyiv : Nash format [in Ukrainian].

11. Melnyk, A. V., & Huk, O. V. (2021). Mekhanizm zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku na promyslovomu pidpriemstvi [The mechanism of ensuring innovative development at an industrial enterprise]. *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy: II Mizhnarodna naukovo-praktychna konferencija (Kyiv, 22 Kvitnia, 2021) - Business, innovations, management: problems and prospects: II International. Science and practice conference (Kyiv, April 22 2021)*. Kyiv. KPI im. Ihoria Sikorskoho, Politehnika (pp. 228–229). Retrieved from <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/download/231813/230740.8>. [in Ukrainian].

12. Shevchuk, V. Ya., & Rohozhyn, P. S. (2018). Osnovy investytsiinoi diialnosti [Fundamentals of investment activity]. Kyiv : Heneza [in Ukrainian].